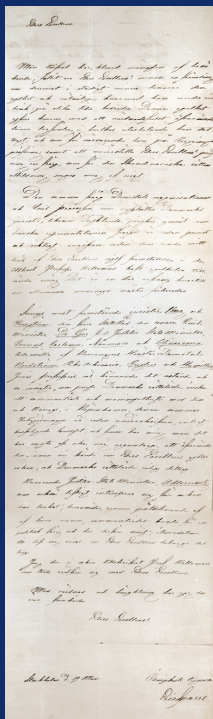

EN TRADITION GRUNDLÆGGES

Det første Nordiske Juristmøde fandt sted i København i august 1872, hvor der samtidig afholdtes en stor industrikonference. Ideen til et sådant møde stammede fra den svenske rigsdagsmand og landshøvding over Vänersborg len, greve Eric Josias Sparre (1816-1886), som dermed er mødernes første "Founding Father".

Sparres brev af 19. marts 1872

Kilde: Rigsarkivet

I et brev den 19. marts 1872 fra Stockholm skrev Sparre til den fremtrædende danske jurist og politiker A.F. Krieger (1819-1893) og nævnte her en række fremtrædende svenske jurister, som sammen med ham ville komme til København samme sommer og der gerne møde danske og norske jurister til en drøftelse af juridiske emner. Om Krieger ville bære mødet med sin tilstedeværelse? Det ville Krieger gerne, og også i Norge var der tilslutning om ideen.

Mødet med 397 nordiske deltagere blev en succes, der kaldte på fortsættelse. Rammerne for det første møde – en højtidelig åbning, plenumsessioner, afslutningsdebat og et selskabeligt program – blev normgivende for kommende møder.

En tradition var skabt.

SPARRES BREV AF 19. MARTS 1872

(transkription Ditlev Tamm)

Deres Excellens,

Utan tvifvel har blandt mængden af besökende, fallit ur Deres Excellens' minne en främling, som derimot i stadigt minne bevarer den godhet och välvilje, hvarmed han under sine besök på olika tider hädrades. Denne godhet gifver honom mod att vördnadsfullt öfversända twenne lagförslag i hvilkas utarbetande han deltaget, och som för närvärande hero på Regeringens pröfning; samt att underställa Eders Excellens' pröff en fråga, som för den skandinaviska rättens utbildning, synes mig af vigt.

Den samma fråga, Domstols-organisationen och Civil-processen, som sysselsätta Danmarks jurister, liksom Tysklands, granskas jämväl inom Svenska representationen. Frågan är sedan precis och sakligt angifven, sedan dess under mitt besök af Deres Excellens sielf framställades, i den Utkast Professor Nellemann haft godheten tillsända mig. Det är en stor reform, hvartill den allmänna meningen måste förberedas.

Sveriges mest framstående jurister, Berg och Bergström, den förre Statsråd, den andre Civilie-minister, de Geer, f.d. Justitiestatsminister, Quensel, Carleson, Naumann och Olivecrona, ledamöter af Konungens Högsta Domstol, Nordström, Riksantikvarie, Rydén och Hamilton, Juris professores, väl kända det vetande och de insigter, som pryda Danmarks rättslärda, önska ett sammanträde och meningsutbyte med dem och Noriges i Köpenhamn denne sommer. Inbjudningen är sedan underskrifven, enligt hosliggenda Concept, och finnes hos mig, men det har syntes oss icke nog grundlaga, att öfversända den, innan vi känder om Deres Excellens gillar saken, och Danmarks rättslärda vilja deltaga.

Nuvarande Justitie-Statsminister Adlercreutz, som också lifligt intresserar sig för saken har tvekat, tillsvidare, genom påtänkande att af hans navn, sammanträdet kunde få en politisk färg och har derfor drögt, åtminstone till dess sig visat, om Eders Excellens behager deltaga.

Jag har i saken tillskrifvit Prof. Nellemann som torde rådföra sig med Deres Excellens.

Med vördnad och högaktning har jag den äran framhärda

*Deres Excellens'
Ærbödiggsta tjenare
Eric Sparre*

Stockholm d. 19. mars

NJM43

NORDISK JURISTMØDE KØBENHAVN
21.-23. AUGUST 2024

STIFTERNE

Bag indbydelsen til det første juristmøde stod i alt 46 jurister fra de nordiske lande, som tilsammen repræsenterede bredden i den juridiske profession. Blandt indbyderne var professorer, dommere og advokater og enkelte fremtrædende jurister fra embedsverdenen, mange havde politiske erfaringer eller var stadig aktive eller kommende politikere på højt niveau.

DANMARK

Generalprokurør Tage Algreen-Ussing (1797-1872)
Højesteretsadvokat G.E. Brock (1816-1878)
Overretsjuristarius, fhv. justitsminister A.L. Casse (1803-1886)
Højesteretsdommer V.L. Finsen (1823-1892)
Professor C. Goos (1835-1917)
Kirke- og undervisningsminister C.C. Hall (1812-1888)
Justitsminister C.S. Klein (1824-1900)
Fhv. justitsminister, nu finansminister A.F. Krieger (1817-1893)
Højesteretsadvokat C. Liebe (1820-1900)
Højesteretsjuristarius C.F.L. Mourier (1800-1880)
Højesteretsadvokat Sophus Scavenius Nellemann (1833-1915)
Professor J. Nellemann (1831-1906)
Professor, generalauditor, fhv. justitsminister A.W. Scheel (1799-1879)
Højesteretsdommer W.J.A. Ussing (1818-1887)
Professor Andreas Aagesen (1826-1879)

NORGE

Højesteretsassessor C.W. Andresen (1811-1886)
Professor T.H. Aschehoug (1822-1909)
Professor L.M.B. Aubert (1838-1896)
Stiftsoverretsdommer Ole Andreas Bachke (1830-1890)
Højesteretsadvokat Johannes Bergh (1837-1906)
Statsråd J.C. Falsen (1817-1879)
Regeringsadvokat H.C.H. Grønn (1829-1902)
Højesteretsassessor G.F. Hallager (1816-1876)
Højesteretsjuristarius P.C. Lasson (1798-1873)
Højesteretsassessor A.W. Manthey (1807-1885)
Højesteretsadvokat Christian Homann Schweigaard (1838-1899)
Højesteretsadvokat Emil Stang (1834-1912)
Statsråd Frederik Stang (1808-1884)

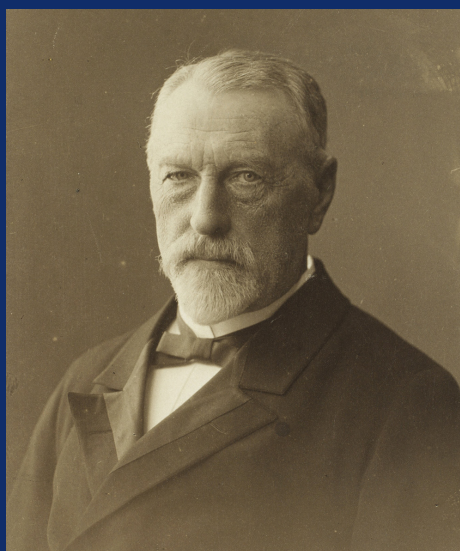
SVERIGE

Justitiestatsminister A.G. Adlercreutz (1821-1880)
Universitetsadjunkt Ludvig Annerstedt (1836-1904)
Statsråd C.J. Berg (1819-1905)
Statsråd P.A. Bergström (1823-1893)
Justitieråd Eduard Carleson (1820-1884)
Häradshövding Richard Carlén (1821-1873)
Præsident i Svea Hovrätt Louis de Geer (1818-1896)
Hovrättsråd ved Göta Hovrätt Herman von Gegerfelt (1817-1886)
Professor ved Lunds Universitet Gustaf Hamilton (1831-1913)
Tilf. president i Göta Hovrätt Johan Åke Lemchen (1808-1896)
Præsident i Skånes Hovrätt Thomas Munck af Rosenschöld (1813-1893)
Professor ved Uppsala Universitet H.L. Rydin (1822-1904)
Justitieråd Christian Naumann (1810-1888)
Rigsarkivarie J.J. Nordström (1801-1874)
Justitieråd Knut Olivecrona (1817-1905)
Grev E.J. Sparre (1816-1886)
Häradshövding C.E. Stenberg (1803-1880)
Häradshövding J.L. von Sydow (1836-1893)
Justitieråd J.A.C. Quensel (1809-1890)
Hovrättsfiskal Fabian Wrede (1839-1888)

1872-1902 FØRSTE RUNDE

Efter at hver af de dengang tre nordiske hovedstæder havde været vært for et vellykket nordisk juristmøde, København i 1872, Stockholm i 1875 og Oslo i 1878, var maskinen sat på skinner og kunne køre selv. Der afholdtes i de følgende år frem til 1902 ti møder i de tre byer på skift. Møderne fandt sted hvert tredje år bortset fra møderne i 1890 og 1896, som afholdtes med seks års mellemrum.

For deltagerne stod mødet i 1902 i København, tredive år efter det første møde, som indledning til en ny række af møder, efter at man nu havde været turen rundt et par gange. Mødet indledtes af et af dansk juras koryfæer, den nu 67-årige danske professor og tidligere minister C. Goos (1835-1917), med et tilbageblik på mødernes "Stiftende Fædre" og de opnåede resultater:

C. Goos (1835-1917)

Foto: Det Kongelige Bibliotek

“ *Deres tanke var, at der var trang til at gøre Nordens jurister nærmere bekendt med hinanden, således at der på grundlag deraf kunne udvikle sig en udveksling af tanker, særlig på de områder, hvor vore livsforhold var ensartede, og hvor retsforholdene derfor også burde være prægede af den samme ensartethed, og derved lægge grunden til og give impulsen til, at lovgivningen i de forskellige nordiske lande kunne udvikle sig så vidt muligt på samme måde og i den samme form, og derved give Nordens indsats i fælles europæisk retscivilisationsarbejde en værdi, som det under andre omstændigheder ikke kunne få. Denne tanke, tør vi vel nok sige, er realiseret i de forløbne 30 år.*

Det kom til at gå anderledes. Juristmødernes historie kender også til kriser. En af dem opstod omkring Norges erklæring af sin selvstændighed i 1905, der ikke af alle svenske og heller ikke af alle svenske jurister blev mødt med sympati. Utilfredsheden i Sverige med Norges ensidige ophævelse af unionen førte til, at den svenske lokalstyrelse trådte tilbage, og at man måtte sunde sig en tid og opgav at holde et nordisk juristmøde møde i 1905 og satte møderne på pause.

NJM43

NORDISK JURISTMØDE KØBENHAVN

21.-23. AUGUST 2024

1872-1902

OSLO

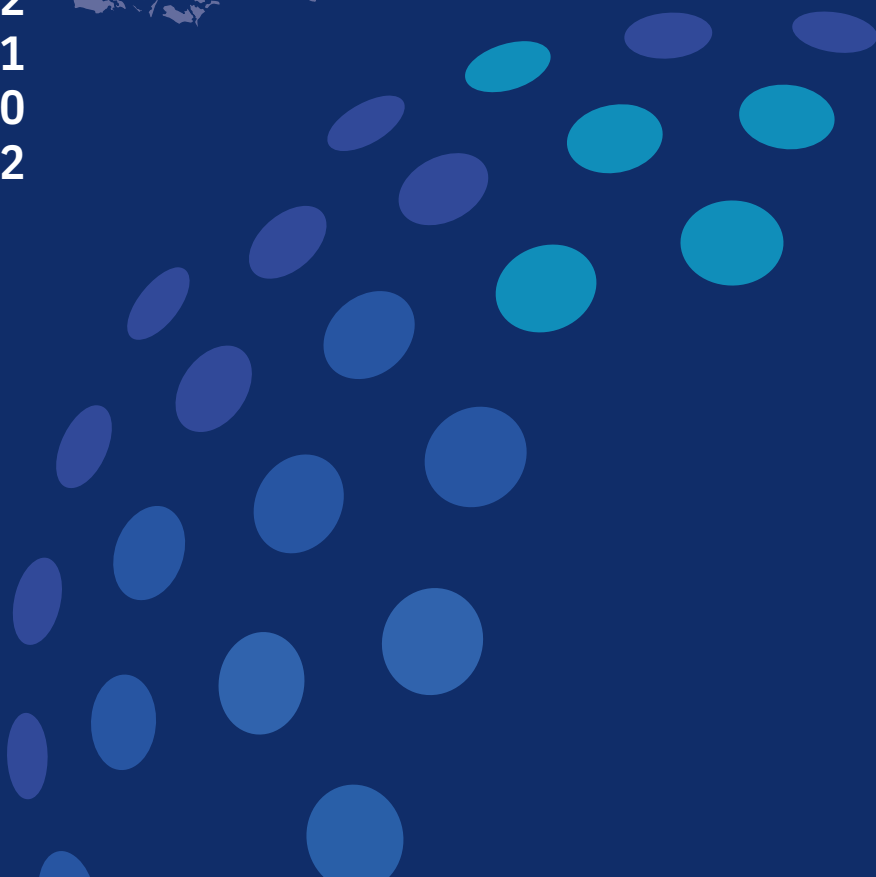
1878
1887
1899

STOCKHOLM

1875
1884
1896

KØBENHAVN

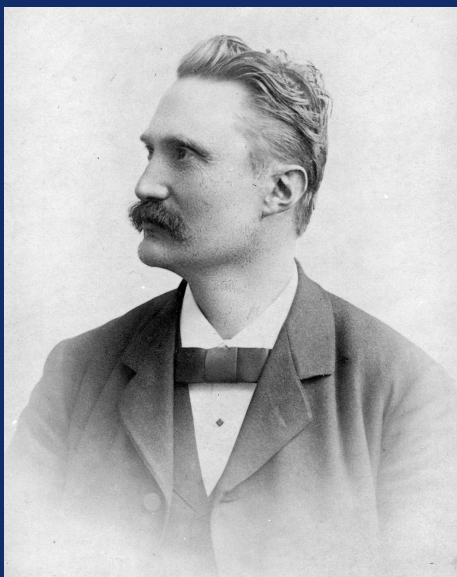
1872
1881
1890
1902

1919-1937 JURISTMØDERNE OG LOVSAMARBEJDET

Først i 1919 blev juristmøderne på svensk initiativ genoptaget med et møde i Stockholm. Siden sidst var to nye selvstændige nordiske lande kommet til, foruden Norge nu også Finland i 1917 og Island i 1918. Møderækken fortsatte herefter indtil 1937, kort før udbruddet af Anden Verdenskrig. Det første møde i det siden 1917 selvstændige Finland afholdtes i Helsinki i 1925.

Mens juristmøderne lå stille i 17 år fra 1902 til 1919, kom der til gengæld tempo i det nordiske lovsamarbejde, der fik en helt anden hastighed end tidligere med bl.a. købelovene, aftalelovene, en række andre obligationsretlige love og efterhånden også familieretlige love. Da man igen kom i gang med juristmøderne, var nordisk ret således godt på vej til at se helt anderledes ud end tidligere. Højesteretssagfører Otto Liebe, der indledte juristmødet i København i 1928, pegede på fremskridtene i nordisk lovsamarbejde i de forløbne år med bl.a. familieretlige love og love om forsikringsaftaler. Liebe gjorde også opmærksom på, at møder i København traditionelt gav anledning til, at det blev

“... fra denne pult, fra dette sted forkyndt, at nu begyndte en ny serie, en ny turnus. Lad mig have lov at blive i denne gamle, hævdvundne tradition; lad mig have lov at sige, at dette er den 5. turnus, den 5. serie juristmøder, der nu begynder.

Det lykkedes endnu at komme turen rundt til Stockholm i 1931 og Oslo i 1934, inden det sidste møde i denne række af juristmøder fandt sted i Helsinki i 1937.

Otto Liebe (1890-1932)

Foto: Det Kongelige Bibliotek

NJM43

NORDISK JURISTMØDE KØBENHAVN

21.-23. AUGUST 2024

1919-1937

OSLO

1922
1934

STOCKHOLM

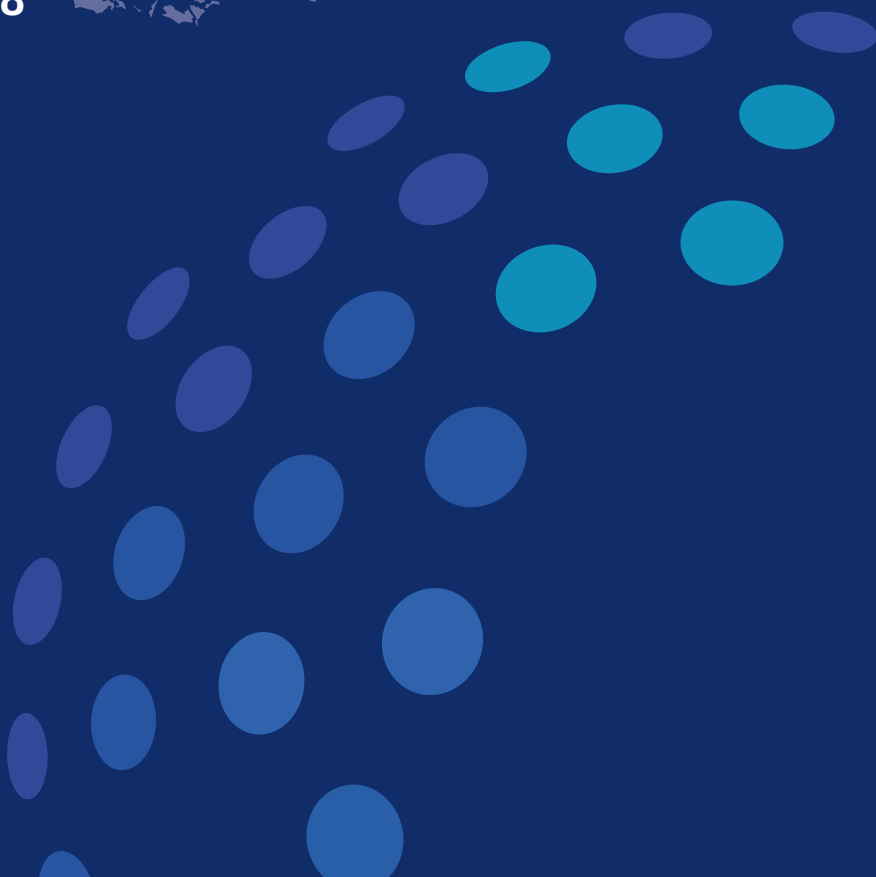
1919
1931

HELSINKI

1925
1937

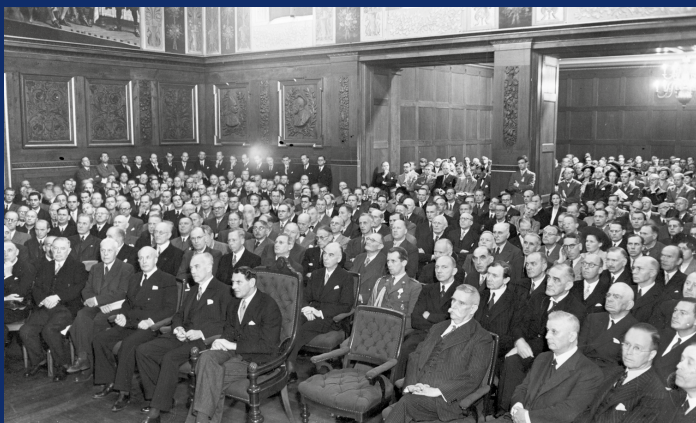
KØBENHAVN

1928

1948-1972 PÅ VEJ MOD HUNDREDEÅRET

“ *Ett viktigt juristmöte var det som hölls i Köpenhamn 1948. Krig och olyckor hade härjat Norden. Vi hade alla lidit och vi stod splittrade. Det var av stor vikt, att de nordiska juristerna snarast möjligt åter skulle få komma samman. Stor heder har de som såg till att detta skedde så tidigt som det skedde. Stor heder har också de danska juristerna som skickligt och vänligt hjälpte till med att återknyta banden mellan oss alla ...* / Curt Olsson, Helsinki 1987

Åbningshøjtidelighed på Københavns Universitet torsdag den 26. august 1948 ved det 18. juristmøde i København i overværelse af den danske konge Frederik IX.

Foto: Den danske lokalstyrelses arkiv

Et første juristmøde i Island var planlagt til at finde sted i 1940, men det måtte på grund af udbruddet af Anden Verdenskrig udskydes og fandt sted i 1960. At holde møde i Island umiddelbart efter krigen viste sig for vanskeligt. Det blev derfor igen i København i 1948, at en ny møderække åbnedes.

Juristmøderne fejrede sine første 100 år i Helsinki i 1972. Når det gælder formen, blev mødet i Helsinki 1972 ikke et reelt brud i rækken, men så meget var sket med synet på nordisk retligt fællesskab i 1960'erne, at det blev en anledning til overvejelser over mødernes fremtid og dermed indledningen til

en ny æra i juristmødernes historie. Mødet afspejlede, at den selvfølghed, som havde præget synet på samarbejdet mellem de nordiske lande, ikke længere i samme omfang var til stede. 100 år er længe, og når noget har bestået i 100 år, er der god anledning til at tænke over, om og hvordan man når til den næste milepæl, og det gjorde man også så småt i lokalstyrelserne og i den fælles styrelse.

NJM43

NORDISK JURISTMØDE KØBENHAVN

21.-23. AUGUST 2024

1948-1972

REYKJAVIK

1960

OSLO

1954
1969

STOCKHOLM

1951
1966

HELSINKI

1957
1972

KØBENHAVN

1948
1963

1975-1999 JURISTMØDERNE OG DET EUROPÆISKE FÆLLESSKAB

Ikke helt tilfældigt begynder en fjerde periode af juristmødernes historie nogenlunde samtidig med, at Danmark med virkning fra 1973 blev medlem af Det Europæiske Fællesskab og dermed indtrådte i et andet fællesskab, som var langt større og mere forpligtende for deltagerne end det nordiske samarbejde. Denne beslutning og i det hele taget diskussioner af Nordens forhold til det øvrige Europa og europæisk samarbejde kom til at præge møderne i de kommende årtier. For indholdet af juristmøderne betød tilslutningen til EF, at der var forøget opmærksomhed omkring den europæiske fællesskabslovgivning og dens implementering, og netop orienteringer om og drøftelse af forholdet til fællesskabsretten blev et tilbagevendende punkt på juristmødernes program foruden de traditionelle sessioner om familie og børn, formueret, strafferet og proces og juristprofessionen. På mødet i Oslo 1984 konstaterede Stig Strömholm om forholdet mellem juristmøderne og det nordiske lovsamarbejde:

Stig Strömholm (f. 1931) Svensk jurist og forfatter

Foto: Wikimedia Commons

“ Den tid är förbi, då överläggningarna vid ett nordisk juristmöte kunde betraktas som närra nog officiella lagstiftningsförberedelser. Ett sådant inflytande besitter vi inte längre. De reella rättspolitiska avgörandena träffas annorstädes och i andra former.

NJM43

NORDISK JURISTMØDE KØBENHAVN

21.-23. AUGUST 2024

1975-1999

REYKJAVIK

1975
1990

OSLO

1984
1999

STOCKHOLM

1981
1996

HELSINKI

1987

KØBENHAVN

1978
1993

2002-2024 JURISTMØDERNE I DET NYE ÅRTUSINDE

En af attraktionerne ved juristmødet i Stockholm i august 2011 var tilstedeværelsen af den svenske kronprinsesse Victoria, der repræsenterede kongehuset og her ved mødets åbning overrakte den nordiske juristpris til den finske professor Thomas Wilhelmsson.

Foto: Familien Wilhelmssons arkiv.

Else Bugge Fougner

Foto: Advokatfirmaet Hjørt

Årtusindeskiftet satte gang i nye refleksioner over betydningen af nordisk samarbejde i en foranderlig verden. Det var forberedt ved, at også Finland og Sverige i 1995 blev medlemmer af EU. Vi lever dermed nu i, hvad vi kan kalde juristmødernes femte tidsalder, der begynder i år 2000. I Island i 2005 og også på senere møder drøftedes juristmødernes fremtid og nordisk samarbejde.

På et vigtigt punkt har juristmøderne ændret sig i de seneste årtier. Juristmødernes historie var langt op i tiden en historie om mænd, der taler og ikke mindst ofte roser hinanden i ganske lange baner for juridisk skarpsindighed og organisationstalent. Først ret sent i mødernes historie er der blevet plads til kvinder blandt debattørerne på møderne og i organisationens ledelse.

Else Bugge Fougner indledte som den første kvinde mødet i Oslo i 1999. Ved mødet i Oslo i 2014 var der paritet mellem mandlige og kvindelige mødedeltagere. Fordelingen af referenter var stadig i Finland i 2017 skæv med ca. dobbelt så mange mandlige som kvindelige referenter. Til gengæld synes der på dette møde i København at være balance. Der er nogenlunde lige mange kvindelige og mandlige referenter og korreferenter og blandt deltagerne endda et flertal af kvinder. Værd at bemærke to år efter jubilæumsåret.

NJM43

NORDISK JURISTMØDE KØBENHAVN

21.-23. AUGUST 2024

2002-2024

REYKJAVIK

2005
2022

OSLO

2014

STOCKHOLM

2011

HELSINKI

2002
2017

KØBENHAVN

2008
2024

